

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์การพัฒนาประเทศในระยะเวลาที่ผ่านมา เศรษฐกิจไทยได้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดตามแนวทฤษฎีการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย มีแนวคิดมาจากโลกตะวันตก ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายที่สำคัญ มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมและบริการพร้อม ๆ ไปด้วยการเร่งรัดพัฒนาเมืองให้เป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค ซึ่งผลพวงจากการพัฒนาดังกล่าวได้ดึงดูดการอพยพแรงงานจากชนบทเข้าสู่เมือง ประเทศไทยได้นำแนวคิดการพัฒนาดังกล่าวเข้ามาโดยตราเป็นพระราชบัญญัติ “สภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ” ขึ้นในปี 2502 และใช้เวลา 2 ปี ในการร่างแผนพัฒนาฉบับแรก ขึ้นจนสำเร็จและใช้เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509) เป็นต้นมา รัฐบาลได้มีการวางแผนพัฒนาประเทศอย่างจริงจัง และได้จัดทำแผนพัฒนาฯ ต่อเนื่องจากฉบับที่ 1 อีก 7 ฉบับ โดยมีระยะเวลาฉบับละ 5 ปี จนถึงปัจจุบันอยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) จุดมุ่งหมายของการพัฒนาในระยะแรกเกิดขึ้นจากความจำเป็น ต้องมีการปรับปรุงความเป็นอยู่ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศให้เหมาะสม โดยรัฐบาลเป็นผู้ริเริ่มส่งเสริม และรับผิดชอบการดำเนินงานพัฒนาเป็นหลัก

ในประเด็นนโยบายของแผนพัฒนาระยะต่าง ๆ นั้น สนธยา พลศรี, (2537 : 76-115) ได้สรุปภาพรวมของการพัฒนาหลัก ๆ ไว้โดยในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1-4 (พ.ศ. 2504-2524) เน้นส่งเสริมการลงทุนของเอกชนในด้านอุตสาหกรรม และเน้นการผลิตสินค้าสำเร็จรูป โดยมุ่งที่จะเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ และในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) เป็นต้นมา ได้เน้นในส่วนของการวางแผนพัฒนาชนบท เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบทอย่างกว้างขวาง รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพของชุมชนเป็นตัวเร่ง ตัวชักนำ ตัวกระตุ้น และจูงใจให้เกิดภาวะการผลิต และกิจกรรมที่นำมาซึ่งการสร้างงานรายได้ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชนในระยะยาว แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นสาเหตุที่ทำให้มีการบุกรุกพื้นที่และใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้กว้างขวางยิ่งขึ้น จนปรากฏเป็นภาพรวมของการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่เหมาะสม และการแพร่กระจายของสารพิษ และสิ่งปฏิกูลขึ้นทั่วประเทศ

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะอย่างยิ่งงานก่อสร้างทางในชนบท ปัจจุบันกรมทางหลวงมีมาตรฐานชั้นทาง 5 เป็นมาตรฐานชั้นต่ำสุด และเป็นประเภททางหลวงชนบทที่มีความหมายตามพระราชบัญญัติทางหลวง พ.ศ. 2535 มาตรา 9 ที่กล่าวถึงทางหลวงชนบทว่า คือ ทางหลวงนอกเขตเทศบาล และเขตสุขาภิบาลที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด กรมโยธาธิการ หรือสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบทเป็นผู้ก่อสร้างขยายบูรณะบำรุงรักษา และได้ลงทะเบียนไว้เป็นทางหลวงชนบท ซึ่งโครงการทางหลวง หรือถนนดังกล่าวในชนบทมักก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศแหล่งที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวตลอดจนที่อยู่อาศัยของชุมชน

จากรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2541 : 122 -124) สรุปได้ว่าการก่อสร้างถนนที่ผ่านพื้นที่ที่มีความสำคัญทางด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะบริเวณที่มีป่าไม้ และสัตว์ป่าอุดมสมบูรณ์ เช่นเขตอุทยานแห่งชาติ เขตสงวนรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตพื้นที่ลุ่มน้ำ เขตป่าชายเลน เป็นต้น โดยมีได้คำนึงถึงมาตรการป้องกันและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเพียงพอ ย่อมจะก่อให้เกิดผลเสียต่อเนื้อที่ทางตรง และทางอ้อมตามมาภายหลัง ดังนี้

ผลกระทบโดยตรง

- ทรัพยากรป่าไม้เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ป่าไม้จะต้องถูกตัดฟันลงจากการบุกเบิกเพื่อเปิดแนวเส้นทางตลอดแนวความยาวของถนน และรวมไปถึงพื้นที่บางช่วงที่ถูกเปิดหน้าดินเพื่อใช้กองวัสดุก่อสร้าง และเครื่องมือ
- ทรัพยากรสัตว์ป่า ภายหลังจากพื้นที่ป่าถูกเปิดออกย่อมเกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตต่อสัตว์ป่าทำให้ลดพื้นที่อยู่อาศัย ตัดเส้นทางอาหาร รวมทั้งมีผลกระทบต่อพื้นที่หลบภัยของสัตว์ป่าอีกด้วย
- การชะล้างพังทลายของดิน และคุณภาพน้ำผิวดิน ผลกระทบจากการสร้างถนนจะมีผลรุนแรงต่อลักษณะคุณภาพน้ำผิวดินในระยะเริ่มแรกของโครงการ กล่าวคือดินในเขตทางตั้งแต่แนวไหล่ทางจนถึงสุดเขตทางจะมีลักษณะที่ปราศจากสิ่งปกคลุมดิน รวมทั้งการรั่วไหล/ ตกหล่นของ สารเคมี น้ำมันฯลฯ ของเครื่องจักรบนถนนและขยะ ดังนั้นเมื่อฝนตกลงมาดินจะถูกชะล้างจนก่อให้เกิดการพังทลายแบบร่องริ้ว และการพังทลายแบบร่องลึกตะกอนดินส่วนใหญ่ที่เกิดจากขบวนการดังกล่าว จะถูกส่งลงลำธารและแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คุณภาพน้ำผิวดินเปลี่ยนแปลงไป

ผลกระทบทางอ้อม

- การก่อสร้างทางอาจก่อให้เกิดการลักลอบตัดไม้ และการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งสามารถทำได้สะดวก และง่ายขึ้นกว่าเดิม โดยอาศัยเส้นทางคมนาคมที่ตัดผ่านพื้นที่ทรัพยากรเหล่านี้ และยังส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เช่น เพิ่มการล่าสัตว์ป่า ทรัพยากรแร่ธาตุ สุนทรียภาพ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- ระบบนิเวศเดิมเสียไป เนื่องจากการก่อสร้างทางทำให้เกิดการแบ่งพื้นที่ของระบบนิเวศที่แนวทางผ่านออกเป็น 2 ส่วน สภาพของอุทกวิทยา และความสมดุลทางนิเวศเปลี่ยนแปลงไป พืชพันธุ์ และสัตว์ป่าต้องอพยพ หรือสูญพันธุ์จากพื้นที่นั้น ๆ
- ลักษณะภูมิอากาศ และการควบคุมน้ำท่วมเปลี่ยนแปลงไปจากการเปิดป่า เช่น อัตราการคายระเหยน้ำ และความสมดุลของน้ำในพื้นที่ที่เสียไป ปัญหาน้ำท่วมฉับพลันเมื่อไม่มีป่าไม้ช่วยดูดซับน้ำและช่วยชลอการไหลของน้ำผิวดิน และรูปแบบและความสามารถในการเก็บน้ำของดิน สูญเสียไป
- ผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ-สังคม ถึงแม้โครงการทางหลวงจะส่งเสริมให้การติดต่อระหว่างชุมชนสามารถทำได้สะดวกยิ่งขึ้น แต่ผลกระทบทางอ้อมต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการดำรงชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนที่เคยเป็นอยู่ รวมทั้งรูปแบบของการประกอบอาชีพ และการคมนาคมขนส่งด้านอื่น ๆ ที่มีอยู่เดิม
- การมีทางหลวงผ่านเข้าไปในพื้นที่ต่าง ๆ ก่อให้เกิดการตั้งชุมชนขึ้นในบริเวณที่ไม่เหมาะสมเป็นสาเหตุให้เกิดการทำลายพื้นที่ป่าไม้ ต้นน้ำลำธาร สัตว์ป่า สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติและเกิดไฟป่า

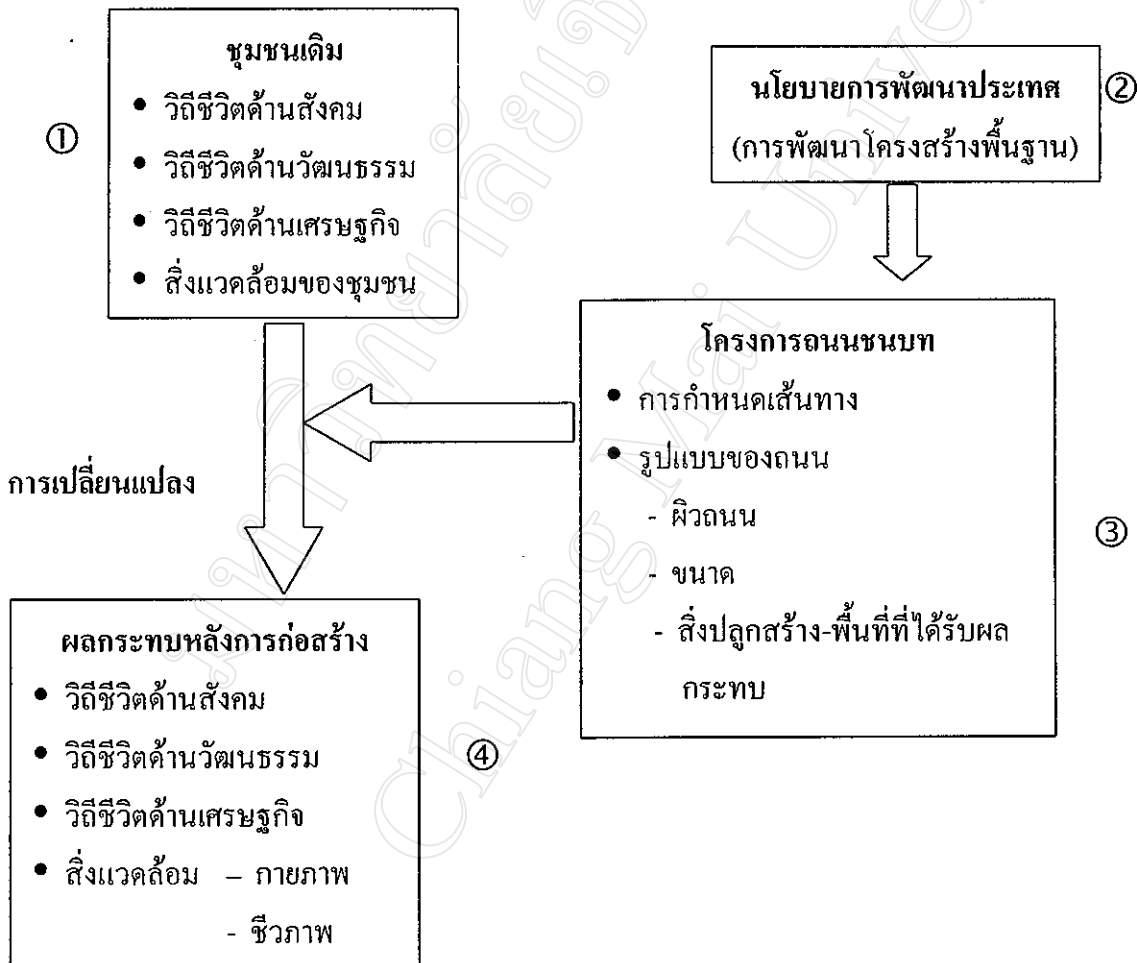
ดังนั้นการแก้ปัญหาในเรื่องนี้ควรจะมีการศึกษา และวิเคราะห์ผลการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมไปเป็นส่วนประกอบในการพิจารณาโครงการพัฒนาฯ ของรัฐในการวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษการเปลี่ยนแปลงจากการที่รัฐสร้างถนนในชนบท โดยไม่คำนึงถึงผลการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมในระยะแรกนั้นได้ส่งผลต่อความเปลี่ยนแปลงของชุมชนในท้องถิ่นอย่างไร ชุมชนในท้องถิ่นได้รับผลการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมอย่างไร เพื่อหามาตรการป้องกัน และลดผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวก่อนที่จะทำการก่อสร้างเพื่อรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมให้คงอยู่ได้ในการพัฒนาโครงการอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม จากโครงการถนนชนบทเข้าสู่ชุมชนบ้านแก่งหลวง

2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่โครงการ อันเนื่องมาจากโครงการถนนชนบทเข้าสู่ชุมชนบ้านแก่งหลวง

กรอบแนวคิด

ก่อนที่จะมีการพัฒนาเกิดขึ้น ชุมชนดั้งเดิมมีความเข้มแข็ง และพึ่งตัวเองได้ทั้งด้านวิถีชีวิต ด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม แต่เมื่อมีนโยบายการพัฒนาเกิดขึ้น แม้จะเป็นเจตนาดี แต่การดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่ผ่านมามักเกิดปัญหาเมื่อผู้ดำเนินโครงการ โดยภาครัฐไม่คำนึงถึงผลกระทบจากการพัฒนา หรือคำนึงถึงเพียงผลกระทบที่มีต่อแต่ละปัจเจกบุคคลในสังคม แต่ไม่พิจารณาถึงผลกระทบ ที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม และวัฒนธรรมชุมชน เมื่อรัฐมีนโยบายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะการก่อสร้างและปรับปรุงการคมนาคมในหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของชุมชน หน่วยงานระดับกระทรวง และกรมที่ดำเนินการก็ขนานรับนโยบาย อย่างกรณีการจัดทำโครงการถนนชนบทขึ้นกรมที่ดำเนินการได้มอบให้หน่วยงานตัวแทนในระดับภูมิภาคดำเนินการคัดเลือกพื้นที่ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแจ้งให้ผู้นำชุมชนทราบถึงการกำหนดเส้นทาง รูปแบบรายละเอียดก่อสร้างรวมทั้งสิ่งปลูกสร้างพื้นที่ข้างเคียง โดยขาดการมีส่วนร่วมของประชากรในพื้นที่โครงการ เป็นการกำหนดขึ้นโดยมองข้ามความเป็นชุมชนเดิมอันประกอบไปด้วย วิถีชีวิต ด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เกิดการเปลี่ยนแปลงมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนที่เริ่มห่างเหินขาดความเข้มแข็งในสังคม และเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมและผลกระทบที่ตามมา คือความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมชุมชน (กายภาพ - ชีวภาพ)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงจากการกำหนดเส้นทาง และรูปแบบของพืชนานที่มีต่อวิถีชีวิตด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นภายหลังจากโครงการถนนชนบท

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยพิจารณาความสัมพันธ์บนพื้นฐานการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ จากโครงการถนนชนบทเข้าหมู่บ้านแก่งหลวง อำเภอทอง จังหวัดแพร่

บ้านแก่งหลวงเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำยม ตำบลแม่ปาน อำเภอทอง ห่างจากตัวเมืองจังหวัดแพร่ ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 เป็นระยะทาง 40 กิโลเมตร และเลี้ยวขวาไปตามถนนเข้าหมู่บ้านเป็นระยะทาง 9 กิโลเมตร ซึ่งแต่เดิมเป็นดินลูกรัง การเดินทางลำบากมาก ก่อนที่จะพัฒนาเส้นทาง เป็นทางหลวงชนบทในปัจจุบัน

สภาพทั่วไปของหมู่บ้านปลูกเรียงรายไปตามถนนชนบท และมีถนนคอนกรีตตัดแยกหมู่บ้านออกเป็น 5 ละแวกบ้าน สลับเป็นหย่อม ๆ เกือบกึ่งกลางหมู่บ้าน มีเส้นทางรถไฟวิ่งตัดผ่านซึ่งชาวบ้านใช้สัญจรไปมาระหว่างหมู่บ้านกับอำเภอเด่นชัย เนื่องจากเป็นสถานีเล็กรถไฟจึงไม่ค่อยจอด การเดินทางจึงลำบากมาก เมื่อมีโครงการถนนชนบทเข้าหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงหันมาใช้ถนนมากขึ้น

สุดเขตถนนชนบท หรือท้ายสุดของหมู่บ้านเป็นบริเวณที่มีแม่น้ำยมไหลมารวมกันจนเป็นแอ่งขนาดใหญ่ และลึกมากมีน้ำตลอดปี กลางแม่น้ำจะมีโขดหินเวลาน้ำไหลมาปะทะจะเสียดกระเซ็นเป็นฟองฝอย สวยงามมาก เหมาะสำหรับจัดกิจกรรมนั่งแพล่องแก่งนอกจากนี้ยังมีถ้ำหินงอกหินย้อยที่สวยงามอยู่อีกฝั่งหนึ่งของแม่น้ำ หรืออีกฝากหนึ่งของบ้านแก่งหลวง เรียกว่า “ถ้ำเอราวัด” ทั้งหมดจัดว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่สำคัญของจังหวัด

2. ขอบเขตเนื้อหา การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และสิ่งแวดล้อมต่อโครงการถนนชนบทเข้าหมู่บ้าน โดยกำหนดศึกษาเนื้อหาดังต่อไปนี้

2.1 การศึกษาจะเน้นถึงผลกระทบและผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (หลังการก่อสร้าง) มากกว่าผลกระทบในช่วงระหว่างก่อสร้าง

2.2 ทำการประเมินผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ และคุณภาพชีวิตอันเนื่องมาจากการก่อสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน โดยอาศัยข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) และข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช.2ค) ก่อนการดำเนินโครงการเป็นพื้นฐานการประเมิน

2.3 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่ทำการศึกษานี้ หมายรวมถึงวิถีชีวิตด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ว่าหลังการดำเนินโครงการเกิดการเปลี่ยนแปลง หรือไม่เปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ด้านต่อไปนี้

2.3.1 วิถีชีวิตด้านสังคม ประกอบด้วย

- สุขภาพอนามัย
- การศึกษา
- การรวมกลุ่ม และการมีส่วนร่วมเพื่อการตัดสินใจใด ๆ ของบุคคลภายในชุมชน

2.3.2 วิถีชีวิตด้านวัฒนธรรม ประกอบด้วย

- การให้ความร่วมมือกับชุมชน
- บทบาทของบุคคลในชุมชน
- ความคิดเห็นต่อสถานการณ์ในชุมชน
- ความตื่นตัวทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ
- การสืบทอดอาชีพเดิมของบรรพบุรุษ

2.3.3 วิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย

- การประกอบอาชีพหลัก/ อาชีพรอง
- รายได้ของครอบครัวหลังจากการก่อสร้างถนน

- ค่าใช้จ่ายครัวเรือนที่เพิ่มขึ้นหลังจากการก่อสร้างถนน
- ภาระหนี้สิน

2.4 การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมที่ทำการศึกษานี้ ประกอบด้วย

- ความเสื่อมโทรมของสภาพทางกายภาพ เช่น น้ำ ดิน
- ความเสื่อมโทรมของสภาพทางชีวภาพ เช่น พืชคลุมดิน ป่าไม้

นิยามศัพท์เฉพาะ

โครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง สิ่งที่เป็นต่อการผลิต และการบริโภคของประชาชน โดยส่วนรวมเป็นสิ่งที่ช่วยให้การผลิตมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น อันได้แก่ ถนนเข้าชุมชนบ้านแก่งหลวง

ถนนชนบท หมายถึง ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพของชุมชนที่เป็นถนนลาดยางเข้าชุมชนบ้านแก่งหลวง และใช้คมนาคมได้ ทุกฤดูกาล

การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพแวดล้อมของชุมชนในอดีต อันได้แก่ น้ำ ดิน พืชคลุมดิน ป่าไม้ เปลี่ยนแปลงไปทั้งในทางบวก และในทางลบต่อสภาพแวดล้อมเดิม ภายหลังจากการสร้างถนนเข้าชุมชนบ้านแก่งหลวง

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มประชากรในพื้นที่โครงการ อันได้แก่ สุขภาพอนามัย การศึกษา การรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมเพื่อการตัดสินใจใด ๆ ของบุคคลภายในชุมชน เปลี่ยนแปลงไปทั้งในทางบวก และในทางลบต่อวิถีชีวิตเดิม ภายหลังจากการสร้างถนนเข้าชุมชนบ้านแก่งหลวง

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มประชากรในพื้นที่โครงการ อันได้แก่ การให้ความร่วมมือกับชุมชน บทบาทของบุคคลในชุมชน ความคิดเห็นต่อสถานการณ์ในชุมชน ความตื่นตัวทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ การสืบทอดอาชีพเดิมของบรรพบุรุษ เปลี่ยนแปลงไปทั้งในทางบวกและในทางลบต่อวิถีชีวิตเดิม ภายหลังจากการสร้างถนนเข้าชุมชนบ้านแก่งหลวง

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ หมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มประชากรในพื้นที่โครงการ อันได้แก่ การประกอบอาชีพหลัก /อาชีพรอง รายได้ ค่าใช้จ่าย ภาระหนี้สิน เปลี่ยนแปลงไปทั้งในทางบวก และในทางลบต่อวิถีชีวิตเดิม ภายหลังจากการสร้างถนนเข้าชุมชนบ้านแก่งหลวง

คุณภาพชีวิต หมายถึง ความสะดวกสบาย การมีสุขภาพอนามัยดี มีความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจ มีความมั่นคงในอาชีพการงาน การมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การได้รับทราบข่าวสารเรื่องราวต่าง ๆ

ความเข้มแข็งของสังคม หมายถึง สังคมที่มีประชากรที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการศึกษา เป็นสังคมที่พึ่งพาตนเอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University